

Mistä kaikki alkoi – Prologi 20 vuotta

Tuula-Riitta Välikoski

Viittausohje:

Välikoski, T-L. (2025). Mistä kaikki alkoi – Prologi 20 vuotta. *Prologi – Viestinnän ja vuorovaikutuksen tieteellinen aikakauslehti*, 21(2), 5–8. <https://doi.org/10.33352/prlg.176495>

To cite this article:

Välikoski, T-L. (2025). Mistä kaikki alkoi – Prologi 20 vuotta. *Prologi – Journal of Communication and Social Interaction*, 21(2), 5–8. <https://doi.org/10.33352/prlg.176495>

Prologi

– Viestinnän ja vuorovaikutuksen
tieteellinen aikakauslehti

journal.fi/prologi/

ruotsiksi: Prologi – Tidskrift för Kommunikation och Social Interaktion
englanniksi: Prologi – Journal of Communication and Social Interaction

Julkaisija: Prologos ry.

Avoin julkaisu / Open Access
ISSN 2342-3684 / verkko

Puheenvuoro

Prologi, 21(2)

5–8

<https://doi.org/10.33352/prlg.176495>

Mistä kaikki alkoi – Prologi 20 vuotta

Tuula-Riitta Välikoski

FT, HM, dosentti, vieraileva tutkija

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Tampereen yliopisto

tuula-riitta.valikoski@tuni.fi

Vuonna 2004 Prologos ry päätti syyskokouksessaan, että sille luodaan oma, tieteellinen vuosikirja. Päätös oli yhdistykselle sekä sisällöllisesti että proseduraalisesti kunnianhimoinen. Sisällöllisesti siinä mielessä, että yhdistyksessä oltiin valmiita osoittamaan oman alan ulkopuolisille lukijoille, mitä meillä vuorovaikutuksesta tutkitaan ja miten. Samalla altistuttiin myös mahdolliselle kritiikille. Proseduraalisesti siinä mielessä, että toimintamallia ei oikein voinut *benchmarkata* mistään, koska viestintätutkimuksen tieteelliset julkaisut olivat tuolloin lähinnä yhdysvaltalaisen järjestöjen omia julkaisusarjoja. Eurooppalaisia julkaisuja ei juuri ollut, koska eurooppalaiset viestintäalan järjestöt vasta syntyivät noihin aikoihin. Esimerkiksi ECREA (European Communication Research and Education Association) järjesti vasta marraskuussa 2005 Amsterdamissa ensimmäisen konferenssinsa sulauttaen samalla kaksi eu-

rooppalaista viestinnän tutkijoiden järjestöä yhteen: the European Communication Association (ECA) ja the European Consortium for Communications Research (ECCR). Näin ollen koko julkaisutoiminnan proseduuri artikkelipyyntöistä arviointien kautta päätöksentekoon ja valittujen julkaisemiseen piti luoda itse.

Suomenkieliselle, tieteelliselle vuosikirjalle nähtiin kuitenkin juuri nyt selkeästi kolme perustetta. Sille oli ensinnäkin tarvetta puheviestinnän alan tutkimusten kriittiseksi ja keskusteluvaksi esittelyfoorumiksi, joka myös rakentaisi ja vahvistaisi alan identiteettiä suomenkieliselle lukijakunnalle. Toisekseen vuosikirjan puuttuminen oli jo hiukan erikoista, koska Prologos ry oli toiminut vuodesta 1989 lähtien. Yli 15 vuotta yhdistyksen jäsenistö oli tarjonnut tutkimusartikkeleitaan kansainvälisiin journaaleihin, vaikka jo yhdistyksen tarkoitukseen oli perus-

tamissäännöissä aikoinaan kirjattu viestinnän alan kansalliseen ja kansainväliseen toimintaan osallistumisen ohella puheviestinnän tutkimuksen ja opetuksen edistäminen Suomessa sekä julkaisu toiminnan harjoittaminen. Nyt oli valmiita. Kolmas, ehkä pragmaattisin, mutta myös hyvin tärkeä peruste oli se, että kuuluminen Tieteellisten Seurain valtuuskuntaan edellytti yhdistyksen omaa refereejulkaisua.

Prologos ry oli syyskokouksessaan paitsi päättänyt vuosikirjan toteuttamisesta, myös valjastanut johtokunnan valitsemaan sille nelihenkinen toimituskunnan. Toimituskuntaan kuuluivat Leena Mikkola, Emma Kostiainen, Ella Kyllönen ja allekirjoittanut. Toimituskunta järjestäytyi ja tulikin valituksi vuosikirjan päätoimittajaksi. Olin Prologos ry:n perustajajäsen ja toiminut johtokunnassa eri rooleissa vuosia. Kuitenkin ehkä käytännön perustelu valinnalleni oli se, että olin tuohon aikaan toimituskunnan ainut väitellyt ja tohtorin tutkinnon omaava jäsen.

Koska toimituskunta aloitti puhtaalta pöydältä, työ käynnistyi tarkoituksenmukaisten toimintatapojen selvittämisellä; artikkelipyynnön sanamuotojen miettimisellä ja tarjottujen artikkeleiden arviointiperusteita laatimalla. Kaikista näistä asioista keskusteltiin yhdistyksen johtokunnassa, joka oli saanut vuosikokoukselta valtuudet toimituskunnan tehtävistä päättämiseen. Toimituskunnan toimintatapoja on sittemmin tarkistettu, niitä on päivitetty ja ne ovat hienosti eläneet ympäröivän tieteellisen auditorion muutosten myötä. Nykyisin Prologissa on myös muita kuin suomenkielisiä julkaisuja, artikkeliehdotuksia voi tarjota ympäri vuoden, se julkaistaan sähköisessä muodossa ja se on upeasti *open access* -julkaisu.

Alkukevästä 2005 julkaistiin vuosikirjan ensimmäinen artikkelipyynnö. Julkaistaviksi

saatiin viisi tutkimusartikkelia, yksi menetelmäartikkeli sekä Prologos ry:n ensimmäisen puheenjohtajan, professori Aino Sallisen katsaus tieteellisen yhdistyksemme syntyhistoriaan.

Syksyllä 2005 tehtäväni oli kirjoittaa historian ensimmäinen esipuhe juuri julkaistavaan vuosikirjaan. Olin erityisen kunniatehtävän, mutta samalla myös suuren kirjoitusvastuun edessä: antoihan jo esipuhe vaikutelmaa paitsi uuden, tieteellisen vuosikirjan sisällöstä, myös laajemmin sen edustaman tieteenalan uskottavuudesta. Yhdistys oli perustettu samana vuonna kuin Berliinin muurit sortuivat, ja omaa, tieteellistä vuosikirjaa oli odotettu vuosia. Muistan pitkään miettineeni, mistä ja miten aloittaa tuo vaativa teko, mitkä olisivat lukijalle välittyvät uuden tieteellisen julkaisun ensimmäiset sanat. Päätin aloittaa läheltä ja totuudenmukaisesti. Vuonna 2005 ensimmäisen Prologin esipuheen ensimmäinen virke muotoutui seuraavaksi: ”Musta Volkswagen Golf oli se auto, jossa ääneen lausuttiin puheviestinnän tieteellisen yhdistyksen, Prologos ry:n vuosikirjan nimi ensimmäisen kerran matkalla Tampereelta Jyväskylään syksyllä 2004.” Auto oli omani ja kyydissäni olivat nykyisten nimikkeidensä mukaisesti professori Leena Mikkola, kehittämisspäällikkö Mikko Jäkälä sekä yliopistonlehtori Emma Kostiainen. Olimme palaamassa Prologos ry:n johtokunnan kokouksesta Tampereelta Jyväskylään. Jätin Leenan, Mikon ja Emman Jyväskylään ja jatkoin itse Keuruun mökillämme. Yhteiset muistijälkemme vahvistavat, että pallottelimme erilaisia nimiehdotuksia yhdessä, mutta Leena löysi nimen Prologi.

Ensimmäisessä Prologissa julkaistut artikkelit olivat eri tavoilla viestintätutkimuksen sen hetkistä tilaa edustavia, toimituskunnan sekä pyydettyjen arvioijien arvioimia. Näin toimittiin, koska haluttiin saada vuosikirja maailmalle, mutta jatkaa samalla artikkelipyynnön ja artik-

keliehdotusten arviointikriteereiden ja -järjestelmän hiomista. Alusta lähtien oli luonnollisesti selvää, että ehdotetut kirjoitukset tulevat läpikäymään vertaisarvioinnin ja että toimituskunta päättää julkaistaviksi hyväksytyt tekstit.

Ensimmäisen Prologin tutkimusartikkelit olivat: *Näkökulmia poliitikon viestintäosaamiseen* (Minna Finstad ja Pekka Isotalus), *Johtamisviestintä – viestintäosaamisen näkökulma johtamiseen* (Maijastiina Rouhiainen), *Hoitosuhteen vuorovaikutuksen haasteet tuen osoittamiselle* (Leena Mikkola), *Jännitteisyys opettajan ja oppijan vuorovaikutussuhteessa* (Maija Gerlander ja Emma Kostiainen) sekä *Kuunteleminen keskustelussa. Yhdysvaltalaisen ja suomalaisen aineiston vertailu* (Tuula-Riitta Välikoski, Irma Ilomäki, Elinita Mäki ja Laura A. Janusik). Eeva Takala kirjoitti tutkimushaastattelusta otsikolla *Takana loistava tulevaisuus, edessä tuleva loistavuus? Tutkimushaastattelun haasteiden hahmottelua*. Vuosikirjassa julkaisiin myös Aino Sallisen katsaus koko yhdistyksemme syntyhistoriasta otsikolla *Prologos vai pro logos?*

Ensimmäisessä Prologissa näkyivät selkeästi sen ajan suomalaisen puheviestintätutkimuksen trendit, kuten ammatillinen vuorovaikutus eri konteksteissa eri toimijoiden kesken, poliittinen viestintä sekä aloitteleva kuuntelemisen tutkimus. Kolme viidestä tutkimusartikkelista oli aihepiiriensä teoreettisia pohdintoja eri näkökulmista, yksi laadullista (Mikkola) ja yksi määrällistä (Välikoski ym.) tutkimusotetta edustava tutkimusartikkeli. Määrälliset tutkimusmenetelmät testattavine oletuksineen ja faktorianalyyseineen olivat tuohon aikaan yleisiä lähinnä Yhdysvalloissa, mutta häivähdyistä tästä tavasta tutkia ihmisten välistä kanssakäymistä saatiin välillä myös meidän artikleissamme. Näin, mikäli kirjoittajat olivat onnistuneet pääsemään mukaan joihinkin yh-

dysvaltalaisiin ja kansainvälisiin tutkijatiimeihin. Tuohon aikaan tutkimusyhteydet olivat hyvin henkilösidonnaisia ja verkostoituminen kongresseissa erinomainen käytännön tapa luoda näitä yhteyksiä. Ensimmäisissä Prologin tutkimusartikkeleissa näkyi tuolloin myös kohtuullisen tuoreen käsitteen, *viestintäosaaminen* (Valkonen, 2003), runsas käyttö.

Alusta lähtien vuosikirja sisältyi yhdistyksemme jäsenmaksuun, mistä olimme suunnattoman ylpeitä. Toki jäsenmaksusta oli jo aiemmin hyötynyt puheviestinnän päivien ja muiden tapahtumien osallistumismaksujen kevennyksenä, mutta nyt – nyt sillä sai itselleen näkyvän todisteen yhdistykseen kuulumisesta. Ja vielä sellaisen, jonka saattoi halutessaan sijoittaa kirjahyllyynsä. Vuosikirja otettiin hyvin vastaan. Sen levikki oli laaja, sitä luettiin, siihen viitattiin ja sitä hyödynnettiin paljon myös opetuksessa; pääsivähän opiskelijamme nyt tutustumaan myös alamme suomenkieliseen tutkimusesittelyyn ja tieteelliseen raportointiin.

Kahdessakymmenessä vuodessa puheviestinnän tutkimus on muuttunut viestinnän tutkimukseksi ja vuosikirja tieteelliseksi aikakauslehdiksi. Viestinnän toimintaympäristöt ja ihmisten kanssakäymisen muodot ovat tuossa ajassa muuttuneet välittömästi ja medioidusta kohtaamisesta myös virtuaalisiksi ja eri tavoin teknologiaperusteisiksi, kuten keskusteluiksi palvelubotin kanssa tai tekoälyn kouluttamiseksi äänensävyltään matalaksi, lempeäksi ja mukautuvaksi miesoletetuksi kanssakeskustelijaksi. Vaikka näiden muutosten myötä kehittyä uudenlaisia ammatteja ja yhteisöjä, näyttää siltä, että kahdenkymmenen vuoden takaiset tutkimusteemat ovat trendikkäitä edelleen. Osaa van kuuntelemisen ja toimivan tuen tutkimusta tarvitaan hoitosuhteen lisäksi melkein missä tahansa toimintaympäristössä. Koululuokan vuorovaikutusta taas määrittävät nykyisin myös

teknologia ja tekoäly, eikä osaava johtaminen sekä ammatillinen tai poliittinen vaikuttamienkaan ole viestinnän nykytutkimukselle vierasta. Kaiken kaikkiaan, Prologin ja yhdistyksemme keskiössä oleva vuorovaikutustutkimus on itse asiassa yhteiskuntaa ylläpitävän voiman tutkimusta.

Niinpä, niin kauan kuin on tarpeen tarkastella vuorovaikutusta erilaisissa kohtaamisissa, erilaisilla alustoilla erilaisin tavoittein, erilaisissa järjestelmissä ja rakenteissa, niin kauan on tarvetta siitä syntyvän, sitä rakentavan ja sitä ylläpitävän viestinnän tutkimukselle. Tutki-

mustulosten julkiseminen omassa, arvostetussa tieteellisessä julkaisussa on näiden löytöjen esittelemiselle edelleen oiva alusta.

Tampereella, 20.10.2025

Tuula-Riitta Välikoski
Prologin ensimmäinen päätoimittaja
